Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig

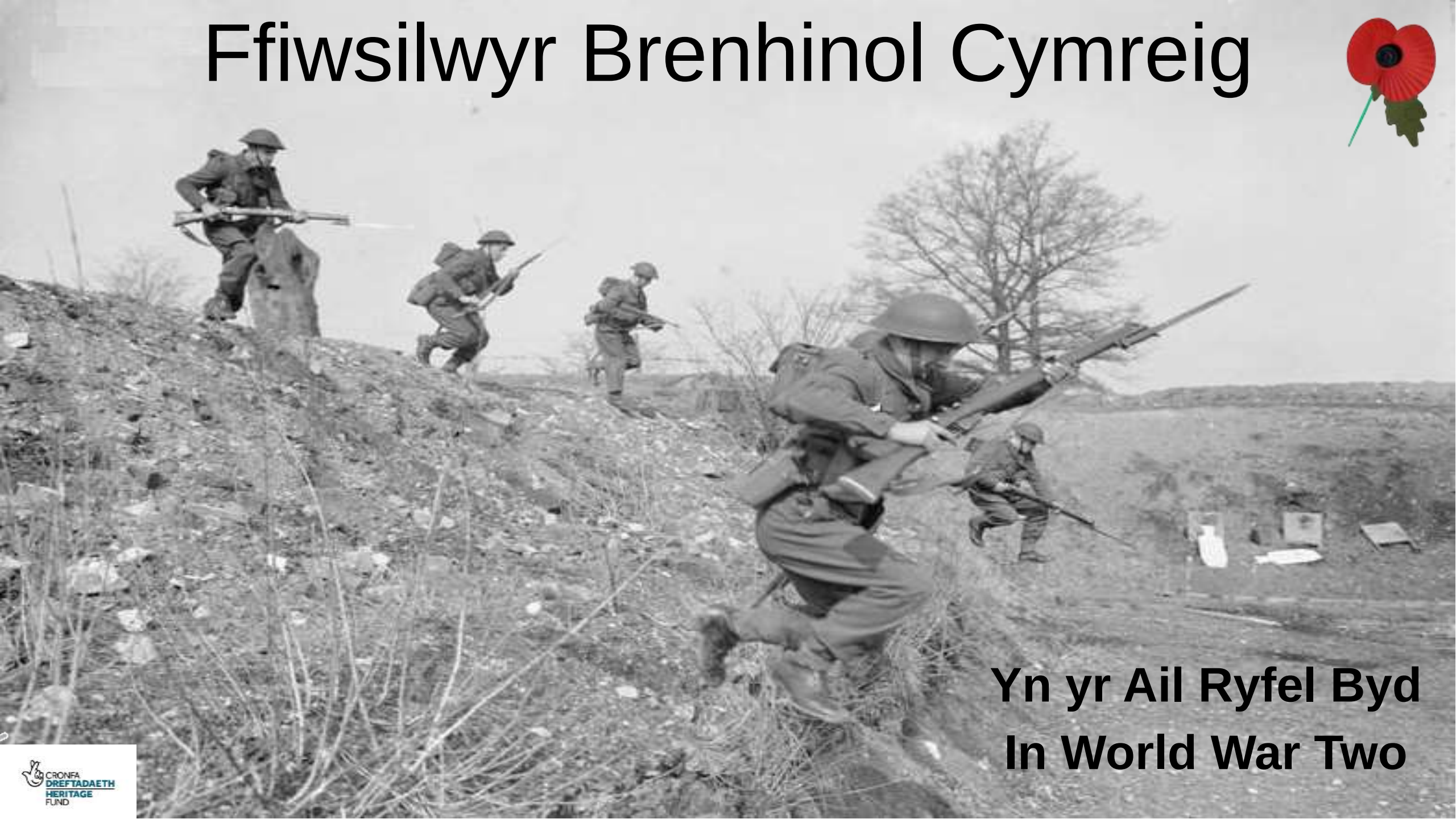

Yn yr Ail Ryfel Byd
In World War Two

CRONFA DREFTADAETH HERITAGE FUND

Yn ystod yr Ail Ryfel Byd (1939-45), roedd gan y Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig dri bataliwn ar ddeg, gyda chwech ohonynt yn gwasanaethu dramor.

Yn ychwanegol at y ddau fataliwn rheolaidd, tri tiriogaethol ac un parasiwt a welodd wasanaeth dramor-gartref roedd dau fataliwn tiriogaethol, pum amddiffyn cartref a chwech ar hugain o'r Gwarchodlu Cartref, pob un ohonynt yn dwyn enw'r Gatrawd ac yn gwisgo'r Fflach.

Bataliwn 1af RWF Ffrainc 1940

Bataliwn 1af

Yn ystod y Rhyfel daeth y Bataliwn 1af, Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig, ddod i mewn i Cherbwrg, Ffrainc ar 24 Medi 1939, ac yna'n ymladd mewn brwydrau byr ond ffyrnig yn Ffrainc a Gwlad Belg cyn cael eu symud o Dunkirk.

Ddwy flynedd yn ddiweddarach, symudodd y bataliwn i India a Burma, gan gymryd rhan yn amddiffynfa Kohima (1944).

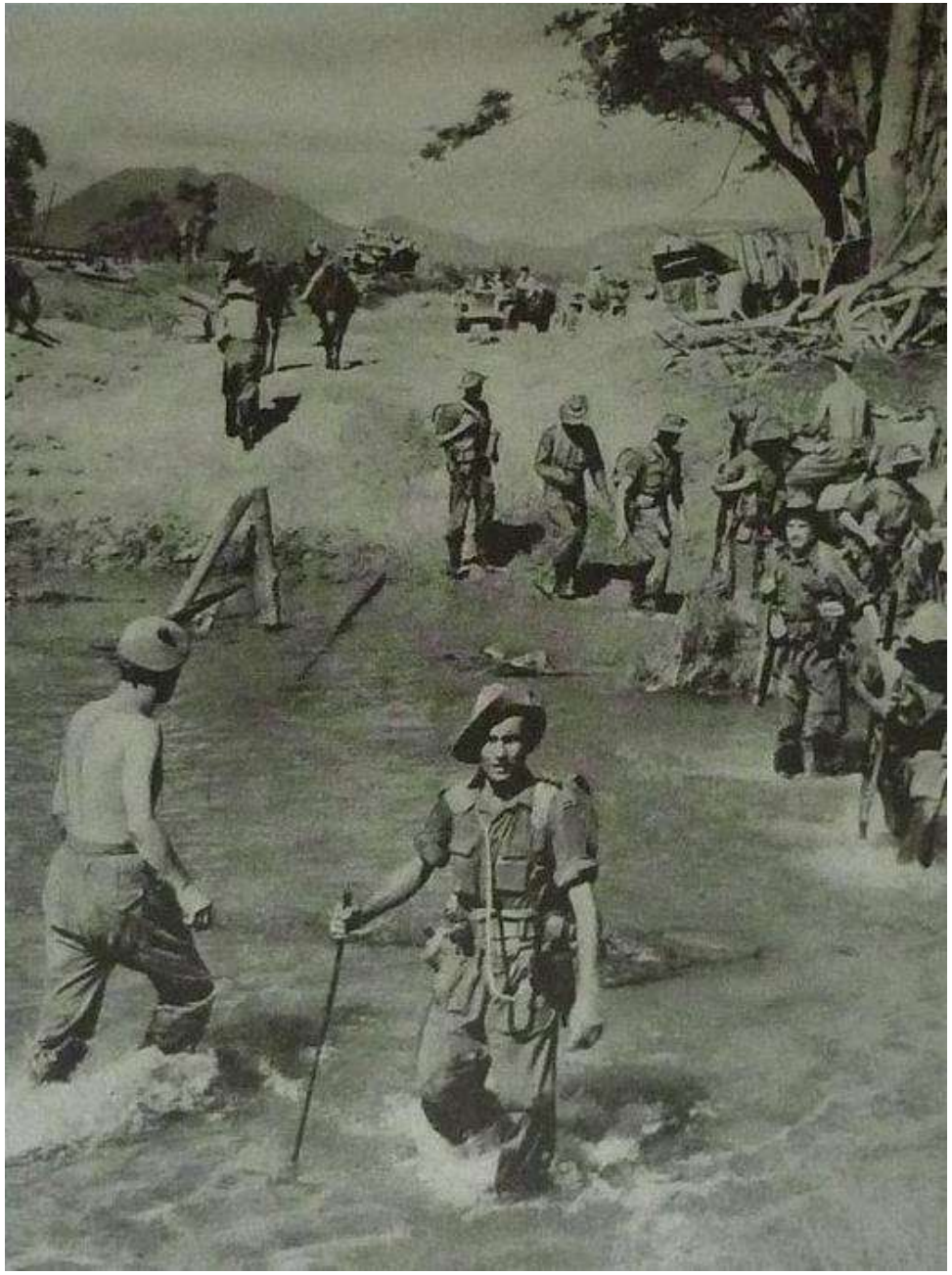

Royal Welch Fusiliers crossing the Nankhopin Chaung, **Burma**.

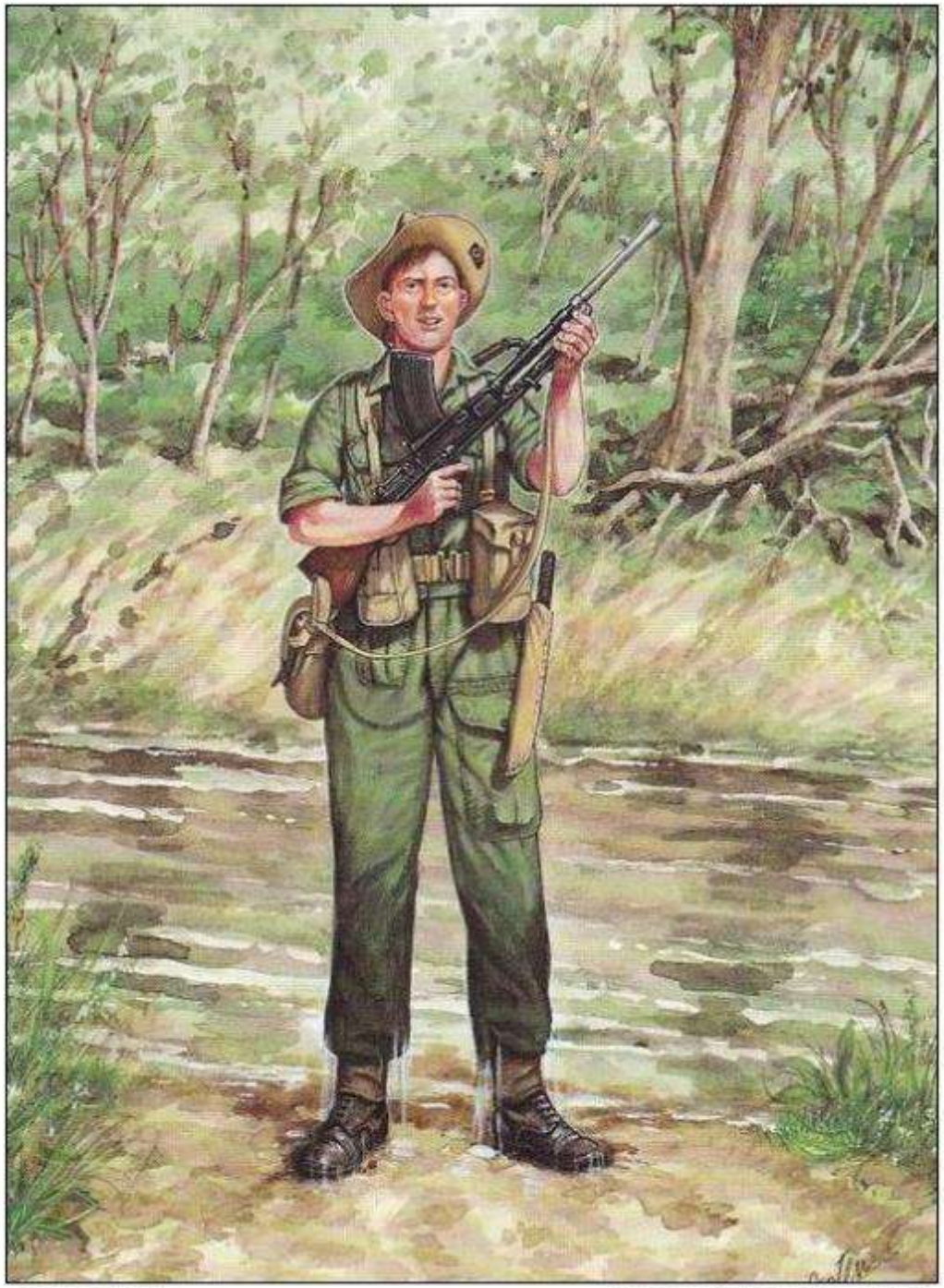

2il Bataliwn

Treuliodd 2il Fataliwn 18 mis ar ddyletswyddau gwrth-oresgyniad ar arfordir de Lloegr cyn gwasanaethu yn India a Burma yn ystod 1943-45, ond cymerodd ran hefyd yn y goresgyniad o Madagascar ym 1942.

Cododd y Gatrawd sawl bataliwn Tiriogaethol a Gwasanaeth arall yn ystod y rhyfel.

Roedd y rhain yn cynnwys y 4ydd, 6ed a'r 7fed Bataliwn, pob uned diriogaethol, a wasanaethwyd yng Ngogledd Orllewin Ewrop ym 1944-45. Mi ddaru nhw lanio ar y Traeth Aur yn Normandi ar 25 Mehefin, 1944. Ni welodd yr 8fed a'r 9fed bataliwn erioed weithredu dramor, gan aros yn y DU trwy gydol y rhyfel mewn rôl hyfforddi.

Cwmni B Company 8fed Bataliwn Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig Tachwedd 1942

Yn ystod haf 1942, troswyd y 10fed Bataliwn i fod yn 6ed Bataliwn (Cymry Brenhinol), Catrawd Parasiwt.

Ym 1938, trosglwyddodd y 5ed Bataliwn i'r Magnelau Brenhinol fel 60ain Catrawd Gwrth-Danc ac ym 1939, ychwanegodd ddyblyg 2il Linell, 70ain Catrawd Gwrth-Danc. Glaniodd yn Le Havre ym mis Mai 1940.

Codwyd yr 11eg Bataliwn (Amddiffyn Cartref) ym 1939 fel rhan o'r Gwarchodlu Cartref.

Fe'i ffurfiwyd ym 1940, a daeth y 12fed bataliwn yn 116eg Catrawd Gwrth-Awyrennau Ysgafn, y Magnelau Brenhinol ym mis Ionawr.

Dyfarnwyd 27 anrhydedd frwydr i'r Gatrawd yn yr Ail Ryfel Byd o'r Reichswald i Kohima.

Lladdwyd 1,363 o Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig wrth ymladd neu bu farw o glwyfau.

Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig Tiriogaethol yn gadael y Dref Newydd Hydref 28, 1939

Gwasanaethodd Is-Gyrnol, yr 8fed Arglwydd Wynford, a fu farw yn 2002 yn 85 oed, gyda'r Bataliwn 1af, y Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig, yn Llu Alldeithiol Prydain yn 1939 a 1940.

Bu'n rhan o gynllunio'r glaniadau Torch yng Ngogledd Affrica ym 1942, ac enillodd Croix de Guerre gyda Seren Arian yn Nhiwnisia ym 1943.

Dynion y Bataliwn 1af yn cael ei sielio gan yr Almaen yn Ffrainc 1940

Yn wynebu gorchfygiad posib byddin Hitler ym mis Mai'r flwyddyn honno, enciliodd miloedd o ddynion a chael eu hunain ar draethau Dunkirk. Rhwng 26 Mai a 4 Mehefin 1940, achubwyd 300,000 o filwyr Prydain a Ffrainc pan ddaeth dinistrwyr a llongau sifil bach, megis cychod pysgota a fferïau ceir, i'w cymorth. Nododd Winston Churchill ei fod yn wyrth.

Ond mae hanes yn tueddu i anwybyddu tynged y milwyr Prydeinig na wnaeth ddod yn ôl ar draws y Sianel: gorymdeithiwyd 40,000 ohonyn nhw gan y Natsïaid i gaethiwed a dioddef tynged ddiflas. Gorymdeithiwyd llawer o'r 40,000 o ddynion hynny gannoedd o filltiroedd i'r Almaen a Gwlad Pwyl a threulio gweddill y rhyfel yn gweithio mewn pyllau glo, caeau a ffatrïoedd.

RWF yn St Venant, Ffrainc, 1940

Gorchmynnwyd y Bataliwn 1af i gipio pedair pont.

Ar y 27ain ymosodwyd ar y bont gan danciau Almaeneg a chipio'r bont. Croesodd yr Almaenwyr y gamlas yn agos at Gofeb bresennol y RWF.

Lladdwyd y Swyddog Rheoli wrth iddo groesi'r bont. Dim ond pum swyddog a 263 o ddynion a ddychwelodd i'r DU.

Daeth y rhan fwyaf o'r Ffiwsilwyr yn garcharwyr rhyfel a byddent yn treulio'r rhyfel mewn Gwersyll Carcharwyr Rhyfel.

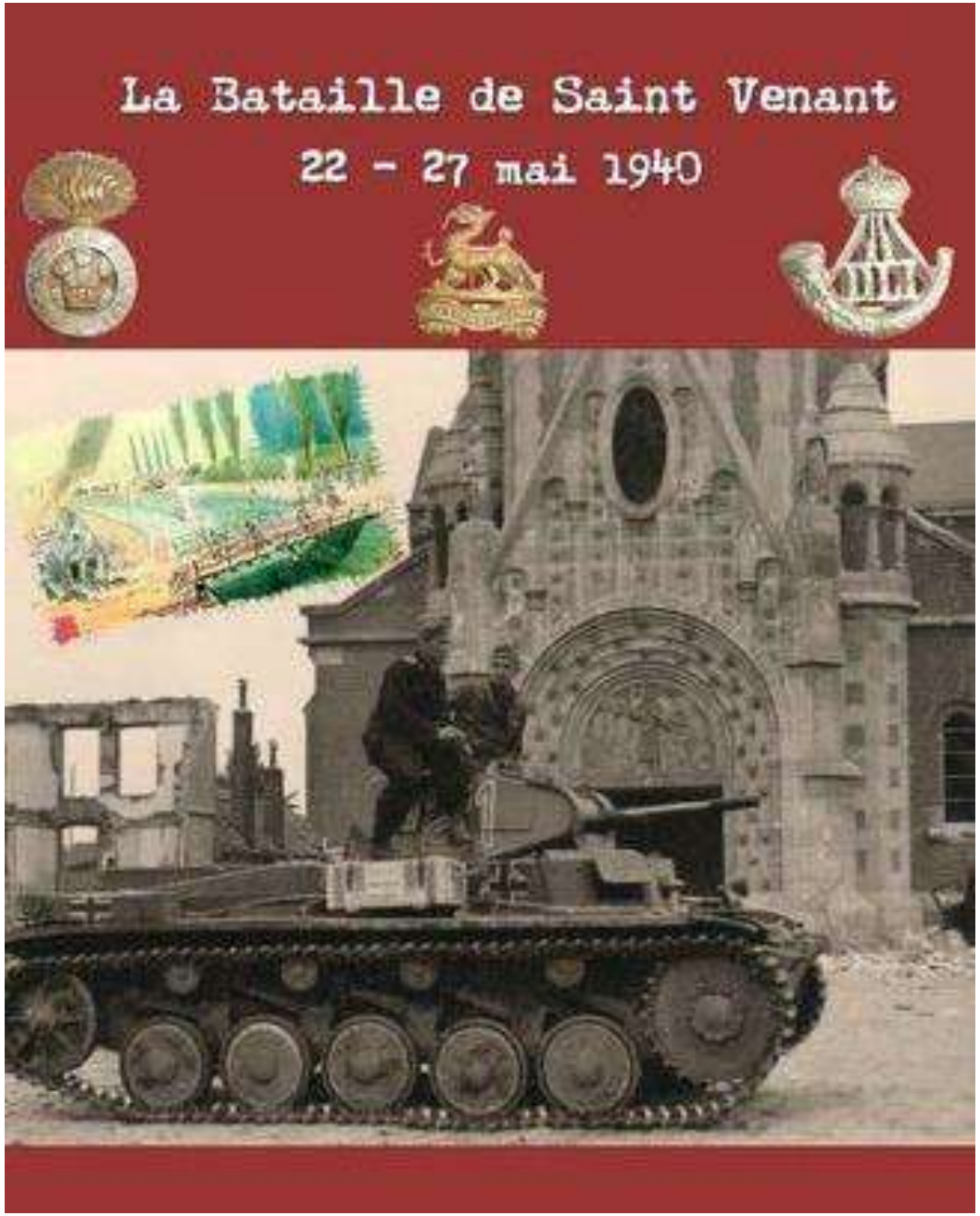

John Brooksbank Garnett

Rhestrwyd Bill ’Garnett i’r Bataliwn 1af, Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig ac aeth i Ffrainc fel rhan o 6ed Brigâd y Troedfilwyr, 2il Adran, BEF.

Ar Fai 23ain 1940, derbyniodd 1RWF orchmynion i amddiffyn y pontydd dros gamlas La Bassée yn erbyn ymosodiadau gan ddwy adran yn yr Almaen.

Lladdwyd yr Is-gapten Garnett wrth ymladd ger St. Venant-Robecq, yn dair ar hugain oed.

Cafodd William Glyndwr Watkins ei gilio o Dunkirk. Clwyfwyd ef ond goroesodd y Rhyfel.

Ar 26 Mai roedd dau ddyn o'r Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig- Ffiwsilwr Edwards a Ffiwsilwr Lewis - ymhell o draethau Dunkirk.

Roedden nhw wedi cael gorchymyn i sefyll ac ymladd “i’r rownd olaf a’r dyn olaf” mewn ymdrech i arafu’r Almaenwyr tra bod eraill yn cael eu gwacáu.

Ymladdodd y Bataliwn 1af RWF yn nhref fach Saint-Venant a phentrefi cyfagos, gan ail-ennill pontydd dros ddyfrffyrdd pwysig. Fodd bynnag, gyda’r Almaenwyr yn dal i ddal pontydd eraill, roedd y cwmni wedi’i amgylchynu, yn dioddef anafusion trwm, a chafodd y dynion olaf eu cipio mewn ymgais i dorri allan y noson honno.

Gorymdeithiwyd Edwards, Lewis a'r milwyr eraill a ddaliwyd tuag at yr Almaen heb fawr o fwyd a dŵr ac yn y pen draw aethpwyd â nhw i Toruń yng Ngwlad Pwyl.

Cafodd John Hugh Edwards ei gipio a'i gymryd yn garcharor rhyfel.

Fe'i ganwyd yn Rhuthun, gogledd Cymru, ym 1911 ac roedd yn wastrawd swyddog.

Treuliodd Edwards weddill y rhyfel mewn caethiwed yn gweithio fel ffermwr PoW. Dychwelodd i Brydain ym 1945. Roedd yn ysgerbydol ac yn anadnabyddadwy i'r rhai oedd yn ei adnabod.

Ymladdodd John Edwards a'i gefnder Llewelyn Lewis yn amddiffynfa'r gwarchodwr cefn gyda'r Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig 1af. Cafodd ei gipio hefyd a'i gymryd yn POW.

Ffiwsilwr 4197063 Ganwyd Llywelyn Lewis ger Dolgellau, gogledd-orllewin Cymru, ym 1919 ac fe'i galwyd i fyny ar ddechrau'r rhyfel.

Bu farw yn Stalag XX-A ar 28 Medi 1941, yn 21 oed

Yn 1997 sefydlwyd cofeb i gofio'r Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig.

Mae'n darllen:

NA FOED EU HENWAU'N ANGOF FYTH

Mae'r gofeb hon wedi'i chysegru gan y Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig fel teyrnged i'r 8 swyddog, 20 swyddog heb gomisiwn a 69 Ffiwsilwr y Bataliwn 1af a roddodd eu bywydau o ganlyniad i'r gweithredoedd rhwng 23 a 27 Mai 1940 yn y Saint-Ardal Venant, Saint-Floris a Robecq, i ohirio datblygiad rhaniadau Almaeneg ar borthladdoedd y Sianel. Gorweddant gydag anrhydedd ym mynwentydd Saint-Venant a cyfagos.
Mae'r gofeb hon hefyd yn talu teyrnged i ddioddefaint y boblogaeth leol a'r gofal a'r cymorth a roddwyd ganddynt yn ystod hyn.

Photo of the RWF Memorial.

Dunkirk
26 Mai - 4 Mehefin 1940

Ymgyrch Dynamo:
Mae cynghreiriaid yn achub tua 85% o filwyr oedd ar y traeth.

Is-gorporal Robert Evans Bataliwn 1af

Gwasanaethodd yng Ngwlad Belg a Ffrainc rhwng 24 Medi a Mai 1940 pan adroddwyd ei fod ar goll - tybir ei fod yn farw ond cadarnhawyd yn ddiweddarach iddo gael ei gipio yn St.Omer ger Dunkirk.

Roedd yn garcharor rhyfel mewn amryw o wersylloedd yn yr Almaen a Gwlad Pwyl gan gynnwys Stalag XXIB a Stalag XXIA ym 1940.

Dihangodd yn ystod gorymdaith dan orfod o Wlad Pwyl ddiwedd 1944 neu ddechrau 1945 i Michengrads, Tsiecoslofacia a dychwelwyd ef adref o Prague ar 22 Mai 1945.

Roedd Ted Jones (10fed Bataliwn) yn rhan o lu ymladd ac ymgynnull yn arbennig o 115 o ddynion a laniodd ar y traeth yn Calais ar noson 24 Mehefin lle'r oedd yr Almaenwyr yn aros amdanynt.

Lansiwyd "Operation Collar" o fewn wythnosau ar ôl gwacáu Dunkirk.

Roedd yn rhan o grŵp o filwyr a hyfforddwyd yn arbennig o'r dosbarth helwyr a allai ddatblygu teyrnasiad o derfysgaeth i lawr arfordir y gelyn. Dychwelodd pob un o'r 115 dyn yn ddiogel.

"Doedd gen i ddim syniad mai hwn oedd y cyrch cyntaf un ac mai dyna oedd wedi ysbrydoli'r Commandos," meddai Mr Jones.

Roedd gweddill y Gatrawd bellach yn neilltuo ei hegni i amddiffyn y Deyrnas Unedig gan gynnwys yr Ail Fataliwn a ddaeth yn ôl o India ym mis Gorffennaf 1940. Treulion nhw 18 mis ar ddyletswydd gwrth-oresgyniad ar arfordir de Lloegr.

Roedd y Gatrawd gyfan yn ymwneud â hyfforddi ym Mhrydain ac Iwerddon.

Yn ystod haf 1940, roedd chwech ar hugain o fataliynau Gwarchodlu Cartref yn gysylltiedig â Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig.

Iwerddon 1941

Syr John "Kyffin" Williams, KBE, RA Arlunydd tirlun o Gymru oedd (9 Mai 1918 - 1 Medi 2006) a oedd yn byw ar Ynys Môn. Mae Williams yn cael ei ystyried yn eang fel artist diffiniol Cymru yn ystod yr 20fed ganrif.

Ymunodd â 6ed Bataliwn y Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig fel is-gapten ym 1937.

Ar ôl iddo fethu archwiliad meddygol Byddin Prydain ym 1941 (oherwydd epilepsi), cynghorodd ei feddyg ef i ymgymryd â chelf er mwyn ei iechyd felly gadawodd y fyddin.

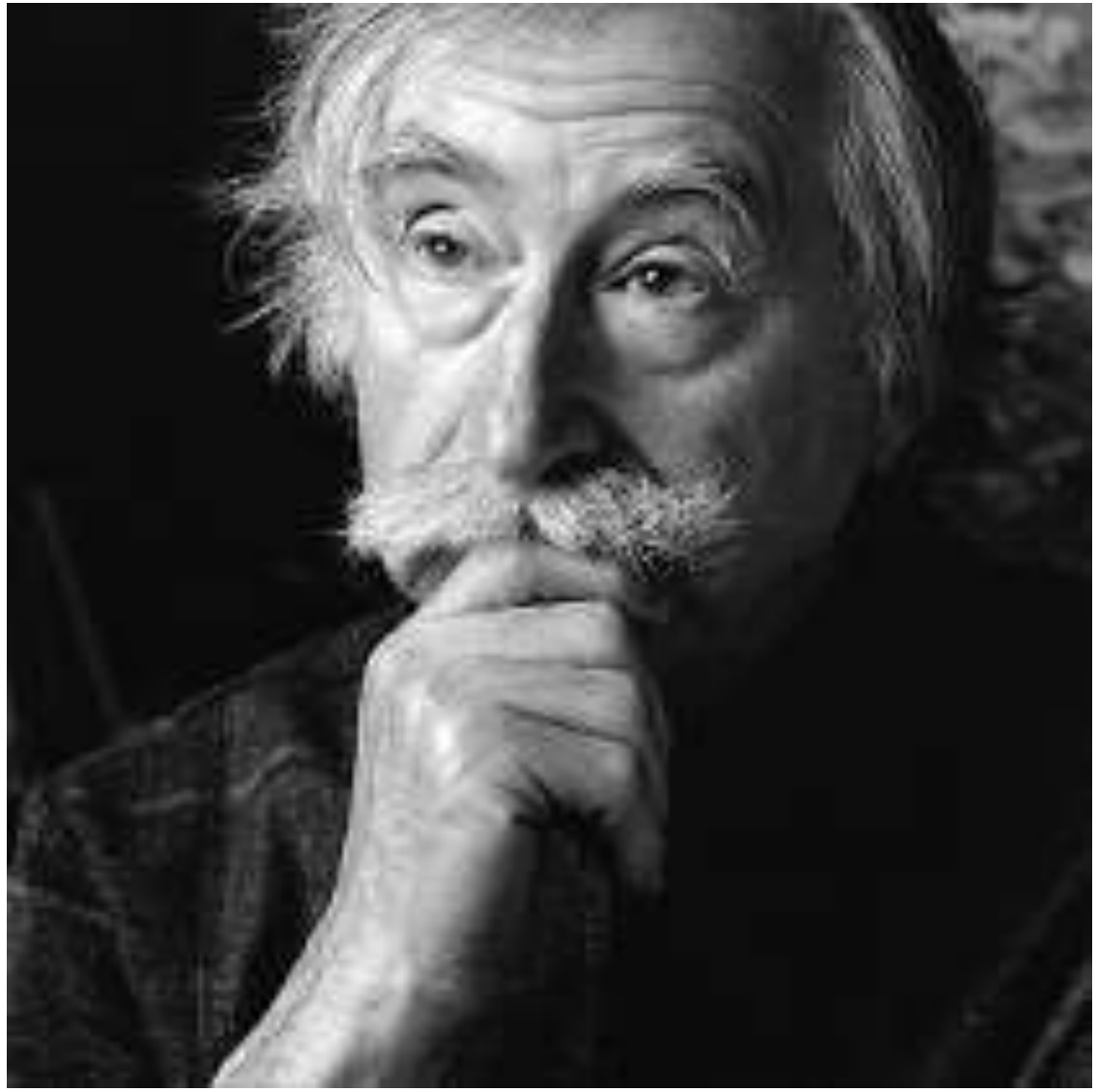

Dynion y 6ed Bataliwn Parasiwt (Cymry Brenhinol) ar orymdaith ar ddiwedd eu hyfforddiant parasiwt 1942

7fed Bataliwn Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig Gwarchodlu Cartef E Cwmni Rhos

Cymerodd Cwmni Annibynnol Rhif 2(rhagflaenydd y comandos diweddarach), dan orchymyn yr Uwchgapten Hugh Stockwell, gyda nifer sylweddol o Ffiwsilwyr Cymreig, ran yn ymgyrch Norwy ym mis Mai 1940.

General Sir Hugh Charles Stockwell, GCB, KBE, DSO & Bar

Yn annhebygol o weld gweithred yng Ngogledd Iwerddon lle roedd ei uned wedi'i lleoli, gwirfoddolodd Stockwell ym mis Mawrth 1940 a chafodd ei ddewis i orchymyn un o'r cwmnïau annibynnol a ffurfiwyd i wasanaethu yn yr Ymgyrch Norwyaidd. Erbyn diwedd mis Mai roedd yn amlwg bod diffyg cefnogaeth awyr yn llu Prydain yn anghymesur ac nad oedd dewis arall yn lle gwacáu. Wrth i'r Prydeinwyr dynnu'n ôl o Norwy, cafodd Stockwell ei aseinio i'r gwarchodwr cefn a gorchymyn llu o ddau gwmni annibynnol a llwyddodd bataliwn o Warchodlu Iwerddon i ddal safle amddiffynnol am ddau ddiwrnod, cyn cael gorchymyn i dynnu'n ôl. Ar ôl tynnu'n ôl, fe gasglodd ddau blatŵn ac ymosod ar safleoedd yr Almaen i atal eu hymosodiad. Am ei "ddewrder a'i benderfyniad mawr" yn y weithred hon, fe'i penodwyd i'r Gorchymyn Gwasanaeth Nodedig (DSO) ym 1940.
Yn 1942, dychwelodd i'r Royal Welch i orchymyn yr 2il fataliwn, rhan o'r 29ain Grŵp Brigâd Troedfilwyr Annibynnol a oedd yn hyfforddi mewn gweithrediadau amffibiaid i gymryd rhan yn Operation Ironclad, atafaelu porthladd naturiol Diego Suarez ym Madagascar a feddiannwyd gan y Ffrangeg Vichy.

Gwnaethpwyd safle prif-gadfridog Stockwell yn barhaol ym mis Mai 1947. Am ei wasanaethau yn Burma fe'i gwnaed yn CBE ym 1945 a CB ym 1946. Cafodd ei grybwyll hefyd mewn anfoniadau ym 1945.

Cyrhaeddodd y Bataliwn 1af India ym 1942.

Yn 1944 symudodd yr 2il Fataliwn i India a Burma, gan gymryd rhan yn amddiffyn Kohima (1944).

Gwasanaethodd 2il Fataliwn hefyd yn India a Burma yn ystod 1943-45.

ABOVE: MAJOR-GENERAL H. C. STOCKWELL, C.B., C.B.E., D.S.O., TALKING TO LIEUT.-COLONEL LL. GWYDYR JONES, D.S.O., O.B.E., OUTSIDE THE CLUB AT POONA IN 1943. ALSO SEEN ARE MAJOR N. R. G. BOSANQUET (BACK TO CAMERA) AND MAJOR JOHN DICKSON.

BELOW: A PHOTO TAKEN AT AHMEDNAGAR WHEN THE TWO BATTALIONS MET IN INDIA IN 1943.

Cyfarfu Bataliynau 1af ac 2il yn India ym 1943.

Yn 1942 cafodd y 10fed Bataliwn ei drawsnewid i rôl y parasiwt fel 6ed Bataliwn Parasiwt (Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig).

Fe wnaethant wasanaethu fel troedfilwyr ar ystlys Adriatig ymgyrch yr Eidal ac yn Cassino cyn cymryd rhan yn y glaniadau awyr yn ne Ffrainc ym mis Awst 1944.

Dau fis yn ddiweddarach fe wnaethant ollwng i lawr ger Athens a dod yn rhan o ddiwedd y Rhyfel Cartref Gwlad Groeg.

Rhingyll John (Nat) Percy Edwards
7fed Platwn 6ed Bataliwn Parasiwt Cwmni 6ed (Cymry Brenhinol. (Wedi goroesi'r Rhyfel)

Ffiwsilwr 4196908 Arthur John Phillips, Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig.

Roedd Arthur yn fab i Albert David a Margaret Jane Phillips, o Cross Inn, Hayscastle Cross.

Gwasanaethodd gyda'r Bataliwn 1af. Hwyliodd y bataliwn am y Dwyrain Pell ym 1942, a chyrraedd India erbyn mis Mehefin. Erbyn mis Mawrth 1943, roedd y bataliwn yn Donbaik, lle gwelodd ei weithred fawr gyntaf yn erbyn y Japaneaid. Lladdwyd Arthur yma ar 18 Mawrth 1942.

Roedd yn 24 oed, ac mae'n cael ei goffáu ar Gofeb Rangoon, Myanmar.

Yn 1942, daeth yr 2il Fataliwn, dan orchymyn yr Is-gyrnol H.C. Stockwell, cymerodd ran yn y goresgyniad o Fadagascar.

Roedd hyn yn erbyn y Ffrangeg Vichy.

2il Fataliwn yn glanio ar arfordir dwyreiniol Madagascar i ymosod ar Tamatave ar 18 Medi 1942.

Collodd y 6ed Bataliwn 58 wedi'u lladd ac anafwyd 84 ohonynt. Collwyd y Prif Swyddog, chwe swyddog arall, yr RSM, pum WO2 a Rhingyll, 6 Corporal, 3 Is-gorporal a 36 Ffiwsilwr.

Suddwyd HMS Abdiel gan ffrwydiad yn harbwr Taranto, yr Eidal ar 10fed Medi 1943, yn ystod “Operation Slapstick”. Gosodwyd y ffrwydryn ychydig oriau ynghynt gan ddau gwch torpedo o'r Almaen (S-54 a S-61).

Roedd yr Abdiel yn cludo milwyr o Fataliwn Parasiwt Adran Awyr 1af Prydain (6ed (Cymry Brenhinol). Yn fuan ar ôl hanner nos, suddodd dau ffrwydryn daear o dan Abdiel a suddodd y llong mewn tri munud, gan golli llawer o fywydau.

Thomas Owen Tippett

Preifat 4194590 6ed Bataliwn (10fed Bataliwn Y Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig), Catrawd Parasiwt

Roedd Tom yn 21 oed pan gafodd ei ladd ar 10fed Medi 1943. Roedd ar fwrdd HMS Abdiel a suddwyd y llong gan ffrwydriad yn Harbwr Taranto.

Mae wedi ei gladdu ym Mynwent Rhyfel Bari, Puglia, yr Eidal.

Yn gynnar yn 1943 dychwelodd yr 2il Fataliwn i India gan ymuno â'r Bataliwn 1af a oedd wedi cyrraedd y flwyddyn flaenorol. Gwelwyd y camau olaf yn erbyn y Japaneaid yn Donbaik yn Burma ym mis Mawrth 1943.

Mewn brwydr na ddylai erioed, yn ôl General Slim, fod wedi cael ei hymladd, dywedodd “…. Yr ymosodiad olaf a therfynol…. cafodd ei arwain gan y Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig ac ar y diwrnod hwnnw fe ddangoson nhw falchder nad ydw i, yn fy marn i, wedi cael ei ragori…. ”.

Cyfanswm anafedig y Bataliwn oedd tri ar ddeg o swyddogion a 149 o rengoedd eraill. Dychwelwyd i India ac ym mis Ebrill a Mai 1944 ymladdwyd yn y frwydr waedlyd am ryddhad Kohima, yn Assam. Aethant ymlaen i Burma tan ddiwedd y rhyfel.

Gweithredodd yr 2il Fataliwn yng Ngogledd Arakan yn ystod hanner cyntaf 1944 ac yna aethant i ogledd Burma lle bu’n ymwneud â chlirio’r ‘Coridor Rheilffordd’.

4fed Bataliwn, Mai 1944 – ychydig cyn “D Day”

Picture taken pre-embarkation for Operation Torch (1942)

Ffiwsilwr 4206553 Arthur Charity

Rhif 6 Comando
Wedi ei ladd wrth Rhyfela 6th
Mehefin 1944

Arthur yw'r unig Ffiswilwr wedi ei golli ar "D-Day".

John Edward Hawkins, CBE
Actor o Loegr oedd (14 Medi 1910 - 18 Gorffennaf 1973) a fu'n gweithio ar lwyfan ac mewn ffilm o'r 1930au hyd at y 1970au. Yn un o sêr ffilm fwyaf poblogaidd Prydain yn y 1950au, roedd yn fwyaf adnabyddus am ei bortread o ddynion milwrol.

Ymunodd Hawkins â'r Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig ym 1940, cafodd ei gomisiynu a'i wasanaethu gyda'r Ail Adran Brydeinig yn India. Yn 1944 cafodd ei secondio i GHQ India ac yn fuan wedi hynny ei uwchraddio, fel cyrnol, gweinyddiaeth ENSA yn India a De Ddwyrain Asia. Cafodd ei ddadfyddino yn 1946.

Milwyr gynnau Bren 2il Fataliwn, Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig wrth gipio Pintha, Burma, 18 Hydref 1944

Yna roedd y bataliwn yn gwasanaethu fel rhan o'r 29ain Brigâd Troedfilwyr yn yr 36ain Adran. Roedd wedi treulio dwy flynedd gyntaf y rhyfel yn India cyn symud i Fadagascar ym 1942. Dychwelodd i India ym 1943 a gwasanaethu yno ac yn Burma tan ddiwedd y rhyfel. Ym mis Ebrill 1946 glaniodd y bataliwn yn Japan i ymuno â'r lluoedd meddiannaeth.

Criw morter o Brydain ar waith, Burma, 18 Hydref 1944

Daw'r milwyr a ddarlunnir o'r 2il Fataliwn, y Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig, a oedd wedyn yn ymwneud â chipio Pintha yn Burma.

Roedd y bataliwn yn gwasanaethu fel rhan o'r 29ain Brigâd Troedfilwyr yn Adran 36.

Aelodau 2il Fataliwn

Y Ffiwsilwyr Brenhinol Cymrieig yn croesi nant jyngl wrth gipio pentref Pintha ym mis Hydref 1944.

Mae pob un yn cario Reiffl Rhif 1 ac eithrio'r dyn olaf sy'n cario gwn is-beiriant Thompson.

Aelodau'r 2il Fataliwn, y Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig, adeg cipio Pintha, 18 Hydref 1944

Roedd yr 2il Fataliwn yn gwasanaethu fel rhan o'r Brigâd 29ain Troedfilwyr yn Adran 36. Mae'r ddau ffiwsilwr blaen yn cario Reiffl Rhif 1 ac mae'r dyn olaf yn cario gwn is-beiriant Thompson.

Milwyr Gynnau Bren yn y jyngl Burma, 1944

Mae milwr o'r 2il Fataliwn, y Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig, yn gorwedd wrth ochr ei wn Bren wrth gymryd pentref Pintha yng Ngogledd Burma ar 18 Hydref 1944. Roedd y bataliwn yn gwasanaethu fel rhan o Frigâd 29 Troedfilwyr yn Adran 36.

Lladdwyd Eric Welch, 24 oed, wrth ryfela ar Fedi 13eg, 1944.

Daeth o 39, Green-lane, Shotton.

Roedd yn Dunkirk ac ar ôl hynny roedd wedi gwasanaethu yn y Dwyrain Canol a'r Eidal.

Y Ffiwsilwr Tom Payne o 11eg Platŵn, Cwmni 'B', 6ed Bataliwn, Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig, Normandi, 12 Awst 1944

Morter 3 modfedd y 7fed Bataliwn, Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig, 8 Rhagfyr 1944

Tunisa 1943-44

Ffiwsilwr 4208890 Thomas Melgwyn Neale, Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig.

Roedd Thomas yn fab i Edwin a Mary Neale, o Redberth, Sir Benfro, ac yn ŵr i Annie Mary E. Neale, o Arberth.

Gwasanaethodd gyda'r 6ed Bataliwn, Royal Welch Fusiliers, a oedd yn rhan o'r 53fed Adran (Gymraeg) a laniodd ar Normandi ddiwedd Mehefin, 1944.

Lladdwyd Thomas yn ystod yr ymladd yn y Bocage ar 17 Gorffennaf 1944.

Roedd yn 24 oed, ac mae'n cael ei goffáu ar Gofeb Bayeux, Ffrainc.

Rhingyll G S Davies o'r Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig yn pacio ei fag meddygol yn y post cymorth catrodol cyn ymosodiad tuag at Evrecy, 16 Gorffennaf 1944.

Normandi

Rhingyll yn briffio dynion y Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig cyn ymosodiad tuag at Evrecy, 16 Gorffennaf 1944.

Mae'r Cyrnol J A Rice-Evans, CO bataliwn o'r Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig, Adran 53, yn briffio ei swyddogion o'i ffos hollt ym Mhencadlys y bataliwn cyn ymosodiad tuag at Evrecy, 16 Gorffennaf.

Is-gorporal, 4199432 David Norman Williams,
Y Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig

Roedd David yn fab i Thomas a Mary Ann Williams, o Milton, a gwasanaethodd gyda'r 4ydd Bataliwn, , a oedd ynghlwm wrth y 53fed Adran (Cymreig).

Glaniodd yr Adran yn Normandi ddiwedd Mehefin, 1944 ac ymladd trwy gydol yr ymgyrch yn Normandi, a dyna lle cafodd David ei ladd ar 17 Gorffennaf 1944.

Roedd yn 27 oed, ac mae wedi ei gladdu ym Mynwent Rhyfel St. Manvieu, Cheux, Ffrainc. Syrthiodd ei frawd Wilfred hefyd

4199838 Ffiwsilwr RC Eyre
Platwn 8
Cwmni A 4ydd Bataliwn y Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig

Lladdwyd Gorffennaf July 17eg 1944 yn 24 mlwydd oed.

Roedd yn dod o Northampton.

Uwchgapten James Richard St.Clair Ford

Lladdwyd tra'n rhyfela yn Caen, Normandi Gorffennaf 17eg 1944.

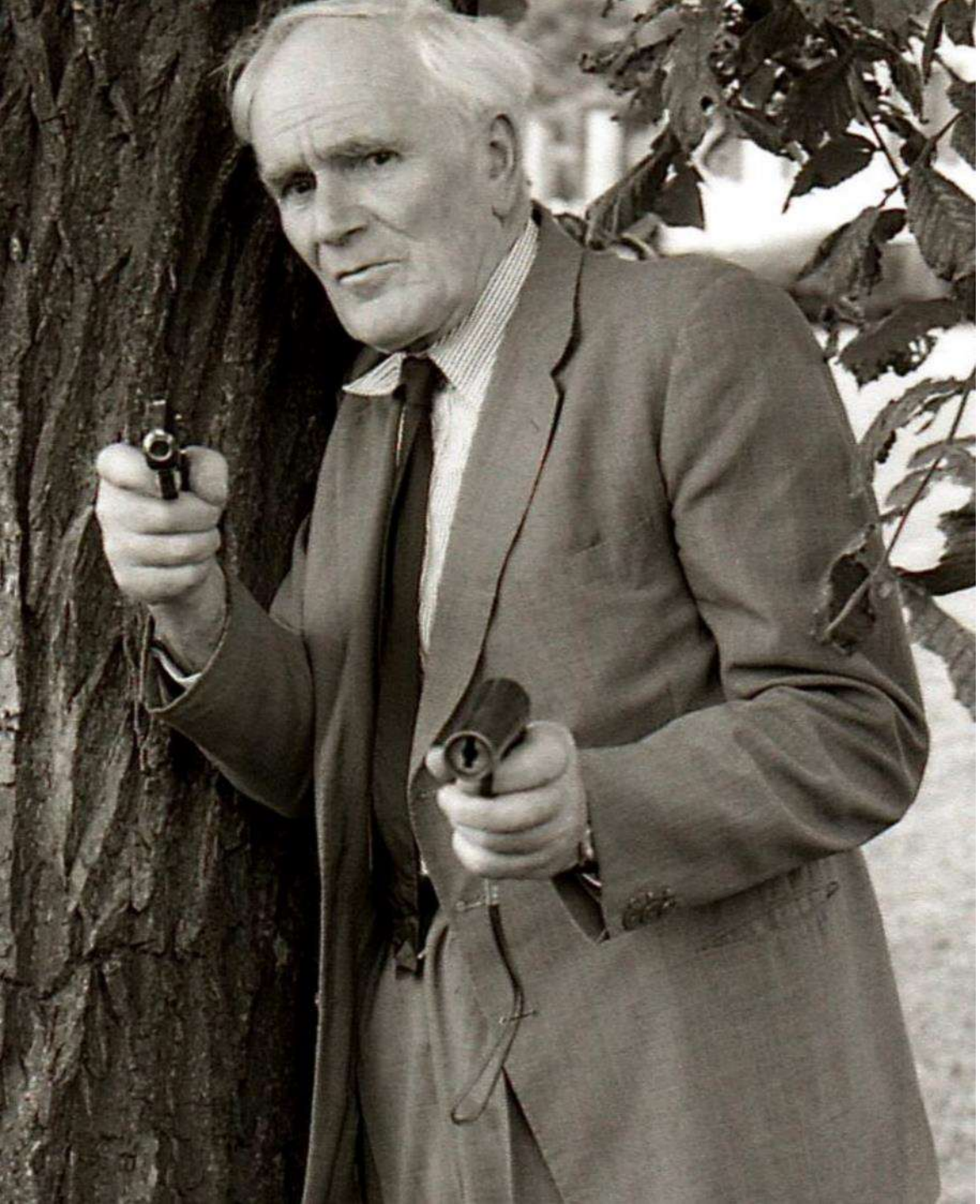

Desmond Llewelyn

Fe wnaeth dechrau'r Ail Ryfel Byd ym mis Medi 1939 wedi atal ei yrfa actio; Comisiynwyd Llewelyn fel ail raglaw yn y Fyddin Brydeinig, gan wasanaethu gyda'r Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig.

Ym 1940, cafodd ei gipio gan Fyddin yr Almaen yn Ffrainc a chafodd ei ddal yn garcharor rhyfel am bum mlynedd yng Nghastell enwog Colditz yn yr Almaen.

6ed Bataliwn Cwmni Parasiwt 1944

Ffiwsilwr 4189938 Frederick Edward Sheady

Roedd Fred yn y Bataliwn 1af ac yn hanu o'r Fflint.

Tra oedd yn garcharor rhyfel cafodd ei ladd ym mhentref Stróże, gan gael ei saethu'n ddiannod gan Heddlu Rheilffordd yr Almaen ar 13 Mawrth 1944 wrth iddo geisio ildio ar ôl dianc.

Fe'i coffeir ar Gofeb Dunkirk.

7fed Bataliwn Cwmni y Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig yn stormio'r clo yn Hertogenbosch. 24ain Hydref 1944.

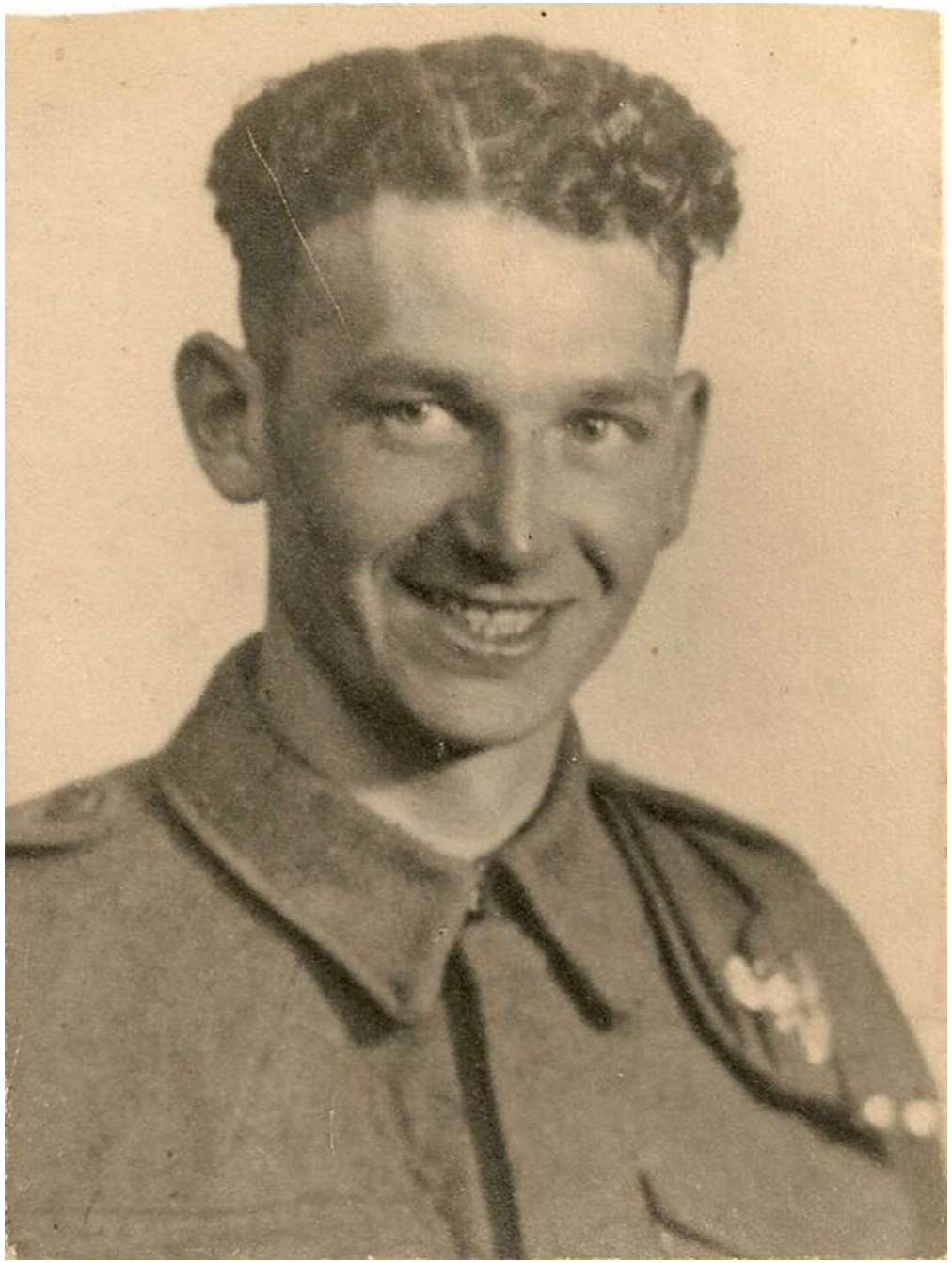

Roedd Donald Barrett, yn 24 oed, a oedd yn rhan o'r Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig.

Bu farw ar Dachwedd 16, 1944 yn Baexem wrth glirio cae ffrwydron, ar y ffordd gysylltu rhwng Baexem a Heythuysen.

Aelod o 7fed Bataliwn ar batrôl ym mhentref Neer, yr Iseldiroedd, 9fed Rhagfyr 1944

4ydd Bataliwn yn gweithredu

Charles Anthony Raven Crosland
(29 Awst 1918 - 19 Chwefror 1977)

Gwleidydd ac awdur Plaid Lafur Prydain oedd Crosland.

Rhwng 1940 a 1945 roedd yn gapten, Catrawd Parasiwt y Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig.

Is-gorporal 5186723
Arthur William Hawker

Bu farw Mai 1944 Kukis Picquet, Burma
yn 24 mlwydd oed.

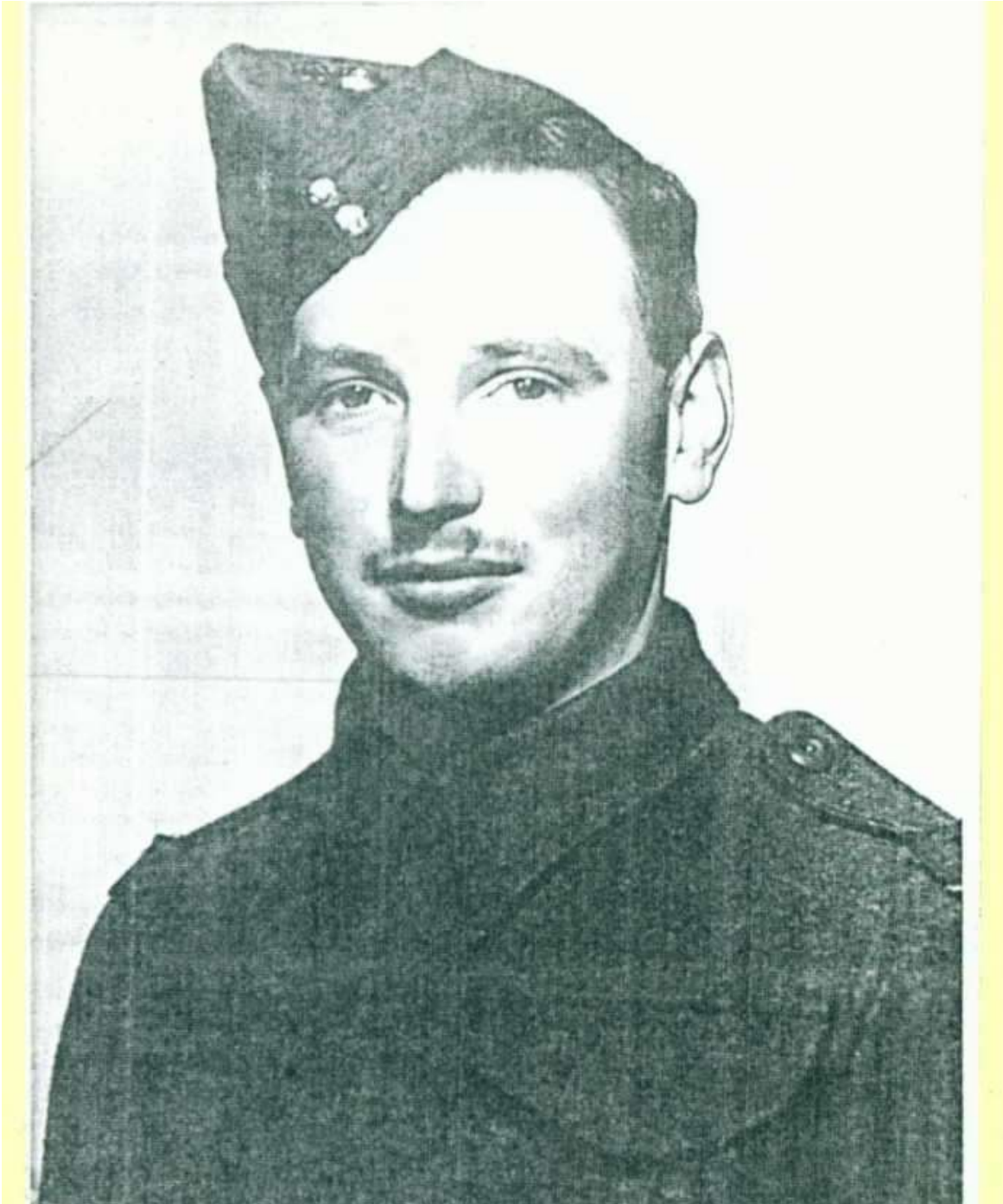

David Ormond Bettany,
2il Bataliwn Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig

26 Awst 1944
Cafod ei ladd wrth ryfela yn Burma.

Yn dod o Cei Connah

Cafodd ei gladdu yn Mynwent Rhyfel Taukkyan.

Rhingyll Eric Compson
Bu farw 18 Medi 1944

Cafodd ei gladdu ym
Mynwent Rhyfel Leopoldsburg

Leopoldsburg, Arrondissement Hasselt,
Limburg, Gwlad Belg.

Preifat W Nodder o’r Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig yn ysgrifennu adref yn ei ffos cyn ymosodiad ar Evrecy, 16 Gorffennaf 1944.

9fed Medi 1944: Dau Ffiwsilwr Brenhinol Cymreig yn cydamseru eu oriawr tra ar ddyletswydd yn rheng flaen Prydeinig yn Normandi.

Rhingyll J Lloyd (ar y dde) ac Is-Gorporal Jones, dau feiciwr beic modur o'r Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig yn cael paned cyn yr ymosodiad ar Evrecy, 16 Gorffennaf 1944.

Operation VERITABLE - Territorial battalions of the Royal Welch Fusiliers enter Germany in the battle for the Reichswald Forest, Germany, 1945

Glaniodd y tri Bataliwn Tiriogaethol, y 4ydd, 6ed a'r 7fed, yn Normandi ym mis Mehefin 1944 fel rhan o'r 53fed Adran (Cymreig).

Cawsant fedydd gwaedlyd o dân yn Evrecy ym mis Gorffennaf.
Fe wnaethant ymladd ar draws Ffrainc, Gwlad Belg, ac yn yr Iseldiroedd lle buont yn rhan o'r frwydr lwyddiannus am 's-Hertogenbosch, ac aethant ymlaen i'r Reichswald, croesfan y Rhein, a'r ymlid ar draws yr Almaen, gan ddod â'r rhyfel yn ardal Hamburg i ben.

Aelod 7fed Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig ar patrôl, 1944

Is-gorporal 4199733 Norman Fletcher, 4ydd Bataliwn yn dod o Biwmaris, bu farw yn Normandi ar 18fed Gorffennaf, 1944

Idris Smith

Corporal yn y 7fed Bataliwn Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig

Cafodd ei ladd wrth ymladd ar y 2il Medi 1944 yn 30 mlwydd oed a'i gladdu ym Mynwent Cymunedol Brucamps, Somme, Ffrainc.

Alfred George Chatfield

Bu farw 28 March 1945 yn 25 mlwydd oed,
a cafodd ei gladdu yn Kleve, Gogledd
Rhine-Westphalia, Yr Almaen.

Y Ffiwsilwr Idris Owen yn Camp carchorion Rhyfel Stalag XXIB lle gwnaed iddo sefyll nes iddo basio allan.

Cafodd y Ffiwsilwr William Grimes ei saethu drwy ei wddf wrth geisio dianc o wersyll carcharorion rhyfel yr Almaen.

Goroesodd ac yn ddiweddarach ceisiodd ddianc eto!

Is-gorporal 14444328
Norman Jones yn Burma.

Goroesodd y Rhyfel.

Dyma Tony Walsh ym 1939. Cafodd ei symud o Normandi ym 1940.

Ym mis Mawrth 1942 roedd yn Affrica yn sefydlu llinell amddiffyn yn y gobaith o ddal Tobruk. Caeodd lluoedd y gelyn a datblygodd ymladd trwm. Nid oedd eu gynnau bach gwrth-danc bach dau bwys yn cyfateb i'r tanciau Almaenig arfog iawn, ac felly cawsant golledion difrifol.

Daeth safle'r batri yn anobeithiol gyda mwy o anafusion a cholli gynnau, a chawsant eu galw'n ôl i Tobruk. Yna daeth yn amlwg na ellid arbed Rommel ac felly dechreuodd y frwydr i dynnu'n ôl tuag at yr Aifft.
Trwy fisoedd hir poeth yr haf enciliasant o Tobruk trwy Bardia, Matruh, Sidi-Barani, i El Alamein..

James (Jim) Patrick Lynch

Ym mis Hydref 1944, cychwynnodd Jim ar gyfer Gogledd Orllewin Ewrop a throsglwyddo i 4ydd Bataliwn y Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig. Gan ddechrau yn Ffrainc a symud tua'r dwyrain, gwasanaethodd Jim yn y rheng flaen tuag at yr Almaen. Tra'r oedd yn Ewrop daeth yn hyddysg mewn Ffrangeg, ac o bosibl Iseldireg ac Almaeneg, ac weithiau gweithredodd fel dehonglydd. Rhwng mis Rhagfyr 1944 a mis Mawrth 1945, cofnodir bod Jim yn yr Iseldiroedd.

Rhwng Mawrth 1945 - Awst 1947, bu Jim yn yr Almaen, am gyfanswm o 30 mis. Cymerodd yr adran ran yn “Operation Plunder”, gan ddechrau ar 23 Mawrth, croesi'r Rhein a symud ymlaen i'r Almaen, tuag at Hamburg.
Ar 3 Mai, daeth newyddion y byddai Hamburg yn ildio yn ddiamod. Ar 4 Mai aeth y gatrawd i mewn i Hamburg. Ar 5 Mai ildiodd Byddinoedd yr Almaen yng Ngogledd Orllewin Ewrop yn ddiamod.

Tua diwedd y rhyfel roedd hefyd yn rhan o'r rhai a gliriodd Auschwitz ar ôl ei ryddhau.

Jim in Wuppertal, Germany 1945

Fe wirfoddolodd y cyn-ringyll Glyn Gurner ac ymuno â'r Bataliwn 1af Ffiwsilwyr Brenhinol ymhell cyn yr Ail Ryfel Byd ym 1936. Aeth ei wasanaeth yn ystod y rhyfel ag ef i'r rhan fwyaf o'r mannau problemus - Creta, Gogledd Affrica, yr Eidal a Palestina. Collwyd ei fedalau bron i 70 mlynedd yn ôl ond fe'u dychwelwyd mewn pryd ar gyfer ei ben-blwydd yn 100 oed.

Is-gorporal
GEORGE J. TATE
Rhif gwasanaeth 4197857
Bu farw 21/09/1944
Oed 25
4ydd Bataliwn.
Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig

o Llandudno

BurWedi ei gladdu ym Mynwent Rhyfel
VALKENSWAARD

Lleoliad: Noord-Brabant, Iseldiroedd

Ar ol 6 mlynedd roedd yr 2il Ryfel Byd trosodd.
Roedd wedi costio 1201 o fywydau Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig.

6ed Bataliwn yn ystod gorymdaith y Fuddugoliaeth, Paris, 12fed Mai 1946.

I SMELL PINEAPPLE

Daily Mail

VICTORY EDITION

TUESday FIELD-DAY

NO. 15,290 ONE PENNY FOR KING AND EMPIRE TUESDAY, MAY 8, 1945

3 POWERS WILL ANNOUNCE GREAT SURRENDER SIMULTANEOUSLY

VE-DAY—IT'S ALL OVER

The King to speak to Empire: Victorious generals will follow Premier on radio

Nightcrowd at Palace shouts for the King

West End cheers

By Daily Mail Reporter

LONDON decided to celebrate after all. The crowds flocked back to the West End last night and made VE-Eve whoopee.

Not long after the disappointment thousands had gone home after a day of waiting the streets were full of singing folks.

In Piccadilly they climbed on to the roofs of buses and taxis.

Outside Buckingham Palace they massed in thousands, and shouted "We want the King! We want the King!"

Their chanting and cheering reached crescendo when, for the second time that day, the King and Queen appeared on the balcony of Buckingham Palace.

Cheer leader

A youth clambered on the shoulders of one of the massive stone figures of the monument facing the Palace gates, with a flash bulb, and, like a cheer leader in a bullfighting arena, led the cheering.

Figures could be seen looking for water at one of the upper windows, and later someone appeared on the balcony of the Queen Victoria Memorial to throw down a bucket. Through an opposite window a girl leaned out with a pair of binoculars.

Spectators ran into the block of flats behind, mounting people piled on the roof-garden, explorers, and visitors to the Indian Embassy there were excited, squealing diplomats, and paper hats.

A few Indians occasionally looked down from the Palace windows. Servants and VIPs shared from an opposite room the crowd roared.

In Trafalgar-square traffic was stopped. Even Lascelles-upon-a-horse, which, as the Festival guide, is marked by John Bull.

A long queue stretched through the outer archway of a bus and up to the Strand. A few Festival police made a cordon-line to keep the people back. Through the archway could be seen the bus conductors perched.

Beer sold out

Soldiers were most climbing on to the roofs of their lorries and taxis jammed among the crowd.

Piccadilly, the policy chaps said, was their second home, as they were supposed to live there.

At one time a lorry was stranded in the centre of the crowd. Soldiers and girls climbed on to the roof and began to dance.

Beer was sold out in the public houses early in the evening.

Many people had to be content with a cup of tea.

THE WAR GOES ON HERE—

Prague bombed as SS men shoot Czechs

SCHACHT SAVED BY 'FIFTH'

Niemoller, too

Daily Mail Special Correspondent

ALLIED H.Q., Italy, Monday.

SOME of the most famous victims of Nazi-ism have been rescued by Fifth Army troops in the Prague-Brenner prison camp near Obbiano, Italy.

Among them are Pastor Niemoller, world-famous German anti-Nazi, Dr. Schacht, Germany's former Minister of Economics, Dr. Gisevius, Hitler's spy in the Gestapo, and Fabian von Schlabrendorff, who was sentenced to death for his part in the July 20 plot against Hitler.

The U.S. went ahead

'OUR VE-DAY, ANYHOW'

From DON IDDON, Daily Mail Correspondent

New York, Monday.

THIS WAS VE-Day in the U.S.—official or not.

The celebrations began in New York at breakfast time a few minutes after word came from Rheims, France, that Germany had surrendered unconditionally to Britain, the United States, and Russia.

They went on all day despite an avalanche of official proclamations, bank-holidays, and a

PATTON 7 MILES FROM PRAGUE

The Federal Prague radio said that advanced U.S. Third Army units were 7 miles beyond the town of Rokycany, about seven miles south of Pilsen.

BELGIANS TO HEAR CHURCHILL

Brussels radio announces that it is arranging the broadcast for this evening of the speech Mr. Churchill's speech, and relays in B.B.C. broadcasts of London VE-Day

This statement and most of the rendezvous in and around Piccadilly, some including Regent-street were packed early yesterday afternoon and evening by crowds expecting to hear

VE-Day announced. These Daily Mail pictures give only a small impression of the enormous crowds in the central London area yesterday afternoon and evening. Other crowd pictures—Page THREE

THE WAR'S GREATEST DAY OF SUSPENSE

By WILSON BROADBENT, Diplomatic Correspondent

GERMANY surrendered unconditionally to the Allies yesterday. But there will be no official announcement of victory until 3 p.m. to-day—officially described as VE-Day—when Mr. Churchill will give the news to the world. He will follow this with an address to the House of Commons, and at 9 p.m. the King will speak to Britain and the Empire.

Mr. Churchill's private rooms at the House of Commons was last night "wired-up" so that if he wishes he can make his broadcast from there.

To-day's announcement will be made simultaneously in London, Washington, and Moscow. To-day, therefore, is the first of the promised two-days V-holiday for the country. Broadcasts will also be made by General Eisenhower and Field-Marshals Montgomery and Alexander.

Mr. Churchill's two statements to-day will not affect his intention to broadcast at length on Thursday night, the fifth anniversary of his

GOEBBELS' BODY IN A SHELTER

Took poison

GOEBBELS, the German Propaganda Minister, his wife, and five children have been found dead in Berlin.

Monitor says that their bodies were found in an air-raid shelter near the Reichstag, and it is understood that all died of poisoning.

The news has been heard of the death of Himmler and Goering.

There was speculation in London last night whether the final battle for Berlin had begun. It was generally believed that all kind of surrender talks were being conducted behind the scenes.

Goebbels, who was 47, was a cripple and had been Minister of Propaganda since 1933. He was a powerful figure in the Nazi Party.

MONTY MEETS ROKOSSOVSKY

4 toasts at lunch

Fanfares